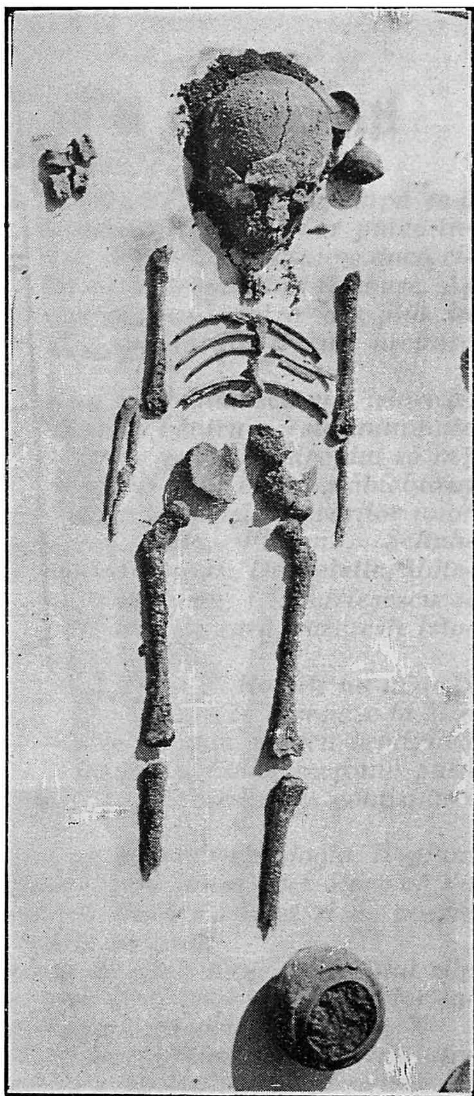
DINU DUMBRAVĂ

Strămoşii bucureştenilor...

Măgura dela Jilava a servit, probabil în epoca romană imperială, ca necropolă.
Scheletul de mai sus a fost găsit într'un mormânt aşezat cu inventarul funerar al vremii.
Aşa cum îl reprezintă clişeul de mai sus, scheletul e reconstituit. Osemintele au fost aşezate pe fond şi fotografiate.

Incercări în vederea unei reconstituiri - a preistoriei Capitalei după rezultatele săpăturilor arheologice făcute la - - - - - Măgura Jilavei.

Cu o expunere technică
de

DINU V. ROSETTI
Consilier technic cultural pentru Muzeul Municipal

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREŞTI

Numeroase fotografii documentare luate în cursul săpăturilor

BUCUREŞTI
1 9 2 9

www.dacoromanica.ro

Pentru cei ce-ar fi nedumeriţi

BIBLIOTECA - MUNICIPIULUI - BUCUREŞTI

Ce s'o fi apucat gazetarul ăsta de arheologie, după ce-a scris „Ocna Desfrâului" şi „Felinarul Roşu" — s'ar putea întreba omul de ştiinţă. Aş fi dator desigur, un răspuns dacă cineva mi-ar pune această destul de îndreptăţită întrebare. Aş fi dator, însă, numai dacă, în adevăr, aş fi intrat din plin în ştiinţa săpăturilor pentru aflarea vremurilor trecute ascunse în scoarţa pământului.

Mă apăr de la început. Să nu mă bănuiască nici istoricii, nici arheologii. Vechea mea pasiune pentru aceste minunate ştiinţe, atât de legate între ele, nu-mi putea da dreptul să mă intitulez nici istoric, nici arheolog. Mi-aş fi închis slăbiciunea în suflet trăind, din când în când, în tovărăşia lucrărilor unor savanţi ca Mortillet, Lichtemberg, Glotz, Fimann, Schuhshardt, Capitan, John Evans, Ernest Leroux, Déchelette, Mötefind, Ludovic Büchner, Häckel, Odobescu, I. Andrieşescu şi cu acea frumoasă carte, devenită atât de rară, care este Istoria Bucureştilor a marelui Ionescu-Gion.

Aşa aş fi făcut dacă prietenul Dinu V. Rosetti nu m'ar fi luat cu nepusă masă la săpăturile pe care le începuse la Măgura-Jilavei în calitate de consilier tehnic pentru secţiunea preistorică a Muzeului Municipal al Capitalei, secţiune pusă la cale de către d. Dem. I. Dobrescu, preşedintele comisiunei interimare.

Nu ştiu cine l'o fi învăţat pe Rosetti arheologia. Il ştiam pe vremuri ofiţer. Concomitent îl mai ştiam poet. Pare că s'a lăsat de militărie pentru poezie. Dacă s'a lăsat şi de poezie pentru arheologie găsesc... foarte natural.

Şi iată cum, ca doi prietini de când lumea, am stat zile întregi în tranşeele făcute pentru desgroparea rămăşiţelor satului îngropat de milenii în Măgura Jilavei...

Rezultatul reportericesc al pasiunei mele şi al străduinţelor amicului Rosetti — treaba arheologilor să le judece pe

www.dacoromanica.ro

acestea din urmă — le-am strâns în aceste pagini întărite cu o serie de fotografii pe cari le socotesc documentare, fiindcă, împreună cu rezultatul săpăturilor, destinat secțiunei preistorice a Muzeului Municipal, — SUNT SINGURELE DOCUMENTE DOVEDIND AMPLASAMENTUL SATULUI ŞI A MATERIALULUI CARE A SUPRAVIEȚUIT VEACURILOR.

Acest rezultat al colaborării noastre îl supun... „celor în drept" ca să întrebuințez un vechi clişeu gazetăresc...

Iar dacă Rosetti s'a înşelat şi eu am bătut câmpii — ERRARE HUMANUM EST. Altă dată voi renunța...

Voi reciti numai încă odată cele două versuri puse de către titanul poeziei germane, Schiller, în gura „revoluționarului" Wilhem Tell:

„Das Alte stürzt es ändert sich die zeit
Und neues Leben blüht aus den Ruinen...

(Trecutul se sfărâmă, vremuri noui răsar cu viața ce 'nflorește din vechile ruine).

Şi bătaia o va mânca fotograful!...

Desvăluirea unei case

www.dacoromanica.ro

A fost odată . . .

A fost odată ca niciodată...

Dacă n'ar fi fost nici nu s'ar povesti...

A fost pe când nu erau nici regate, nici republici, nici comisiuni, nici subcomisiuni, nici dări fiscale, nici comunale...

A fost pe când nu se cunoștea slova.

Pe când mânia omenească împingea la zugrumarea dușmanului, dar nici odată la răutatea uneltirei...

Pe atunci nu erau nici automobile, nici avioane, nici Zeppelinuri... Toate acestea erau pe atunci vrăjitorie...

Armă și unealtă pe atunci era piatra; vasul de pământ ars, încreionat cu săpături minunate, era și podoabă și rost în gospodărie.

Ziua de mâine, era pe atunci ca și cea de azi, cași cea de eri...

Satul se întindea cât Măgura, țara cât cuprinsul vederii, stăpânirea dura cât cel mai tare dobora pe cel mai slab...

Singura continuitate a vremurilor de atunci — patru mii de ani în urmă — cu vremurile de mai târziu și cu cele de azi și cu cele ce vor veni — e doar aceasta: Stăpânirea celui mai tare asupra celui mai slab...

Şi a mai fost odată ceva cași azi, cași totdeauna : Soarele răsărea cași acum, apunea cași acum, luna se urca și cobora pe după dealuri cași acum și curcubeul înșela cași acum imensa prostie omenească...

Fiindcă ați băgat de seamă că prostia e omenească cași greșeala.

Nu existau, însă, pe atunci, nici argumentări, nici controverse, nu existau nici convenții, nici contracte, nu se știa de judecată, de citație, de avocați, de doctori, de gazetari, de autori dramatici....

Singura civilizație era frumosul care se născuse de mult.

www.dacoromanica.ro

Fiindcă, în nesfârşita lui relativitate, frumosul a existat totdeauna și pretutindeni.

E ceiace ce a deosebit, totdeauna, omul de semenul său, animalul necuvântător. Intuiția frumosului şi realizarea lui grafică — înainte de apariția slovei — a avut-o omul cavernelor, cum a avut-o mai târziu cel dela sfârşitul epocei de piatră, cum a avut-o locuitorul de pe Măgura Jilavei cu 2000 ani înainte de era creștină atunci când și-a împodobit vasele de lut ars lucrate cu mâna, fără nici un început de maşinărie. Când și le-a încondeiat cu acele reliefuri înșirate, sau cu acele spirale cari mai târziu au fost purtate pe alte meleaguri până în clasicul Acropolei...

Vor fi având aceşti oameni cuvinte pentru exprimarea ideilor și senzațiunile lor?...

Netăgăduit, însă, că n'au avut legi, regulamente, parlamente.

Vieața le era ușoară cași moartea...

Și anii au trecut peste vieață cași peste moarte, omul și-a clădit adăposturi noui pe ruinele adăposturilor vechi, focuri s'au aprins după focuri, omenirea a urmat omenirea, făcliile s'au fugărit neostenite până când s'a născut, mii de ani mai târziu, mitul lui Bucur, ziditorul bisericuței de pe malurile Dâmboviței, râul care sburda de capul lui acum patru mii de ani prin aceleași meleaguri...

Patru mii de ani...

Mintea încremenește în fața vremii și totuși aceşti patru mii n'au fost decât o clipă în veşnicia celor ce-au fost şi vor mai fi...

A fost odată...

www.dacoromanica.ro

Triarea resturilor ceramice din cuprinsul unei locuințe
(Suprafața C)

www.dacoromanica.ro

Ceva despre preistorie

Cu consideraţiuni asupra satului descoperit la Măgura Jilavei

Preistoria urmăreşte să reconstitue vieaţa primilor oameni atunci când, sălbatici cu totul primitivi, trăiau caşi aceştia, neavând decât o singură preocupare: lupta cu moartea care îi ameninţa din toate părţile şi isbânda împotriva ei.

Timpul considerabil cât a durat epoca preistorică a fost împărţită — după rezumatul atât de succint pe care ni-l procură doctorul Capitan, profesor la College de France — în epoci diverse urmându-se cu regularitate, totdeauna în aceiaşi ordine şi caracterizată fiecare.

„Caracterizarea se face: I — prin suprapunerea resturilor epocei anterioare, ea însăşi fiind acoperită de resturile epocei posterioare; II — printr'o faună şi o floră concomitente, succedându-se din etaje în etaje; III — prin industriile caracteristice în piatră, os, corn sau fildeş, apoi, mai târziu, în aramă, bronz, bronz şi fier, apoi fier singur, variind deasemeni după epoci şi succedându-se într'o ordine constantă; IV — printr'un tip uman variabil după fiecare epocă.

Avem, deci, epocile următoare; Paleolitică (dela palaîos = vechi şi lithos = piatră), mezolitică, neoltitică (dela neos = nouă şi lithos = piatră), a aramei, a bronzului, a fierului".

Cercetările arheologice dela Măgura Jilavei au condus la concluziunea că rămăşiţele găsite fac parte dintr'o perioadă care s'ar găsi la sfârşitul epocei neolitice şi începutul metalului.

Epoca neolitică (împărţită în veche şi roberhausiană, după aşezarea unui lac din Elveţia) — corespunde unei evoluţii umane foarte marcată în calea progresului. Ea prezintă

www.dacoromanica.ro

Ceramică, idoli, instrumente, arme de piatră şi o undrea de cupru

www.dacoromanica.ro

fapte deosebite mai ales la începutul şi după diferitele localităţi.

Foarte lunga evoluţie a omenirei, denumită vârsta de piatră, e urmată de o perioadă în care metalele încep să fie cunoscute.

De aci începe protoistoria în care apar primele monete.

Care a fost durata evoluţiunei omenirei dela apariţia omului până la începuturile istoriei?

Incă nelămurită întrebare născută din împărăţia turburătoare a trecutului, din regatul nestăpânit de spaţiu, de timp al lui Wotan, dominatorul „maselor compacte", isvorul mişcării de totdeauna cum îl consideră undeva Carlyle.

„Singurele computaţiuni serioase—cum spune Capitan,— însă, din nenorocire, încă foarte vagi, se întemeiază în primul rând, pe prima industrie omenească indiscutabilă, aceia găsită la Chelles (Seine et Marne), apoi pe interpretările cronologice trase din faptul că omul acestei epoci a trăit într'o perioadă nesfârşit de lungă în care o enormă întindere de gheţari a acoperit cea mai mare parte din nordul Europei, caşi nordul Americei, cu un înveliş de ghiaţă extrem de gros. Cronologia gheţarilor poate servi în determinarea stadiilor evoluţiei omenirei.

Cifrele, sunt evident, necesarmente, destul de nesigure şi foarte ridicate. Enormitatea lor pare formidabilă".

După profesorul Henry Fairfield Osborn, aceste cifre, publicate în „Men of the old stone age" în 1918, dau pentru debutul epocei paleolitice 120.000 ani, pentru epoca mezolitică 12.000 ani (odată cu sfârşitul epocei gheţarilor), pentru *epoca neolitică veche, în Europa, 10.000 ani şi pentru epoca neolitică recentă şi a aramei, în Europa, 3000-2000 ani înainte de era creştină.*

In această epocă ar fi să se aşeze satul desgropat de colegul Dinu I. Rosetti la Măgura Jilavei.

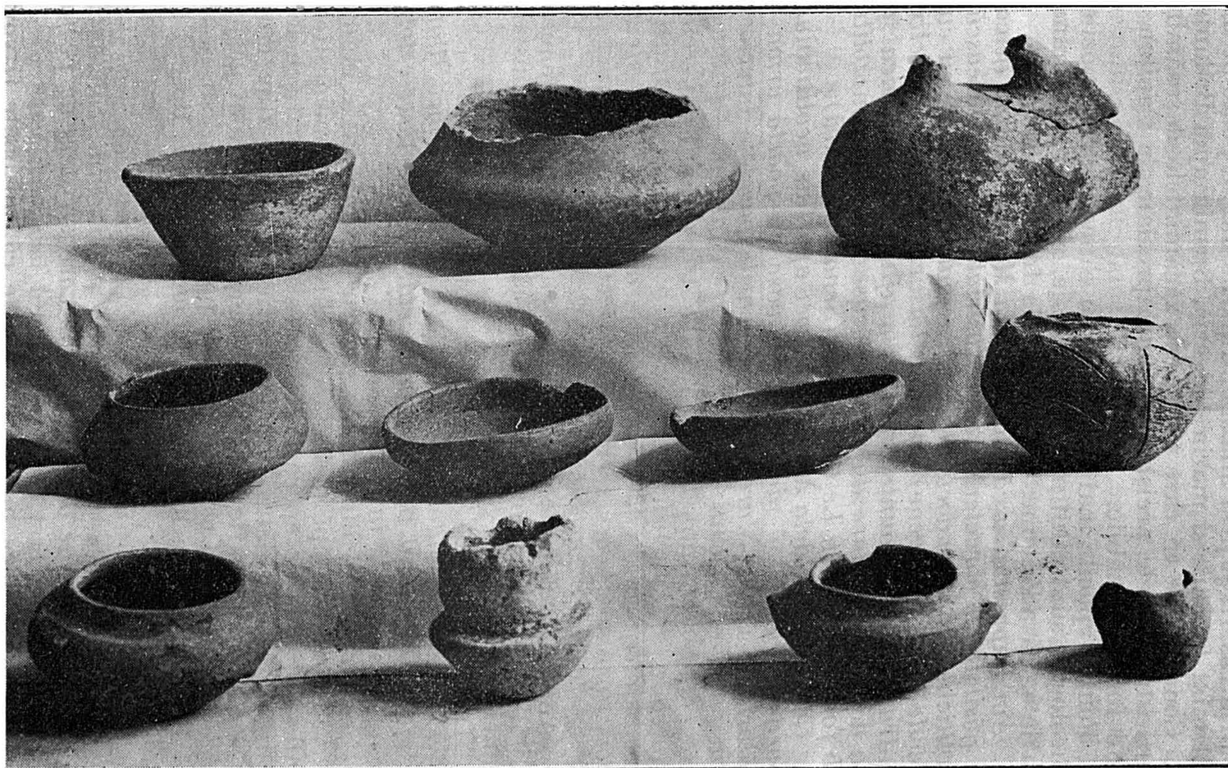
Nu cunosc, în momentul când scriu aceste rânduri, cari sunt toate afirmaţiunile ştiinţifice ale colegului meu. Deducţiunile mele ar ajunge la concluzia că, dacă satul preistoric dela Măgura Jilavei a existat într'o epocă aşezată la 2000 de ani înainte de Christos, peste sat au trecut şi epocele următoare: arama, bronzul, fierul până în epoca romanică.

In paginile următoare se va găsi explicaţia deducţiunilor mele pe cari nu vreau să le trec drept literă necontestată.

Capitan admite că:

„Civilizaţiunile neolitice sunt venite parte dela răsărit, poate pe marele drum al Dunării şi calea lor s'ar jalona din Arabia (Suza), malurile Mărei Negre, ROMÂNIA, apoi Ger-

www.dacoromanica.ro

Câteva vase găsite la Măgura Jil

www.dacoromanica.ro

mania. Alţi năvălitori ar fi venit prin Italia, ar fi invadat Galia prin răsărit şi prin miazăzi; alţii, în sfârşit, poate pe drumul mixt terestru şi marin (Algeria, Spania apoi Britania).

Condiţiunile în care se găsesc zăcămintele de osăminte sau instrumentele preistorice, sunt apreciate de Capitan ca fiind foarte variabile.

Pentru epocile mai recente, cum e neoliticul, depozitele arheologice sunt mult mai superficiale, găsindu-se în humus sau la mică adâncime, în pardoseala foastelor colibe.

Am impresiunea că e cazul dela Măgura Jilavei în care s'a găsit toată caracterizarea industrială şi gospodărească a neoliticului începând cu toporul de piatră lustruită, cu cuţitele de silex (cremene) cu două tăişuri, trecând la pietrele pentru măcinat grăunţele pentru a ajunge la ceramica găsită aci în desvoltare după ce apăruse în epoca mezolitică sub forma aflată în Le Campigny (Sena inferioară).

Că ceramica dela Măgura Jilavei aparţine neoliticului o dovedeşte faptul că nici unul din vase nu poartă urma lucrăturii cu roata. N'are, adică, cercurile paralele interioare. S'au putut reconstitui — şi s'au găsit şi întregi — frumoase vase calciforme împodobite cu săpături, decoraţiuni, semne neînţelese, desenuri după natură (arborescenţe). In afară de vasele calciforme, s'au găsit la Măgura-Jilavei forme sferice, apoi zuprumate, vase servind ca obiecte de toaletă, mici piuliţe pentru prepararea sulimanurilor...

Ah! Eva! Eva de totdeauna! Vehiculul rasei umane, a calităţilor, a defectelor, a civilizaţiei şi barbariei, a cinstei şi crimei...

Dar, mai presus de toate, vechiculul frumosului viu.

Ceramica ondulată sau spiralată dela Măgura-Jilavei, desigur aparţinând neoliticului recent, se mai găseşte tot atât de remarcabilă în Ukraina.

Ar putea fi o indicaţiune pentru o continuitate etnică...

Cu prilejul săpăturilor s'au găsit schelete omeneşti datând, probabil, din epoca romanică, şi s'a desgropat scheletul unui cal având alături vârful de fier al unei suliţe iar în gură o zăbală de fier perfect conservată. S'au mai găsit obiecte de aramă şi cercei, probabil podoabe femeeşti.

Rostul acestora le va explica colegul Dinu V. Rosetti aşa cum scrie la carte.

Intrucât mă priveşte, cred într'o continuitate a civilizaţiei pe ruinele satului dela sfârşitul neoliticului, calcinat în incendiul aprins de acea invaziune care l-a şters de pe faţa pământului.

Oricum, ceiace mi se pare cert e că, nu poate fi vorba

www.dacoromanica.ro

de o populaţie sălbatică. Cu totul dimpotrivă. *Oamenii s'au bucurat poate de cea mai înaintată civilizaţie a acestei părţi din răsăritul Europei.* Cunoşteau frumosul, erau gospodari. se ocupau cu agricultura, ştiau să ţese. Şi dacă nu s'a găsit încă drept manifestări exteriorizante, decât urmele unui cult primitiv (idoli de pământ, piatră şi os) — aceasta nu trebue să ne mire prea mult. Scrisul a apărut, în aceste părţi, cu mult mai târziu decât în civilizaţia egipteană.

D. prof. N. Iorga — spune undeva: *„Ca să trăiască omul n'a avut nevoie numai decât să scrie.*

„Nu există numai ce se scrie şi numai cine scrie“.

Cu mult, cu foarte mult înainte de mitul lui Bucur, cu mii de ani mai în trecut, a ocupat o populaţie statornică meleagurile Capitalei ţării româneşti.

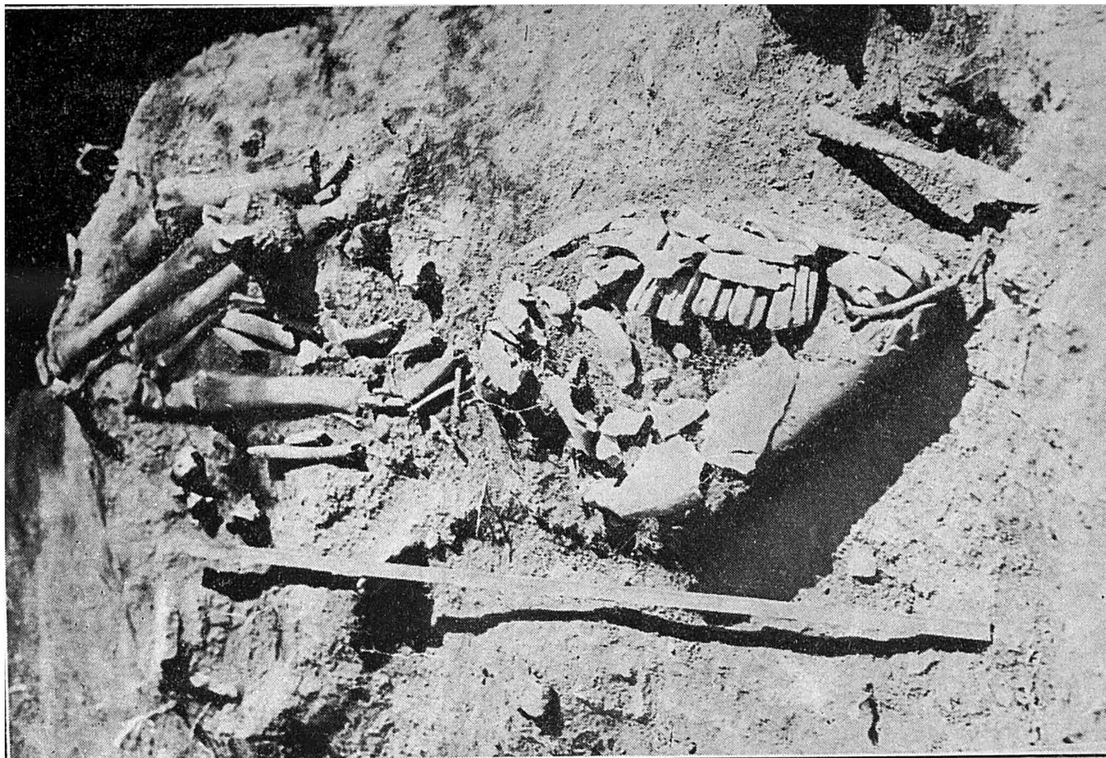
Ce neam de oameni va fi fost această populaţie?

Loc istoricilor...

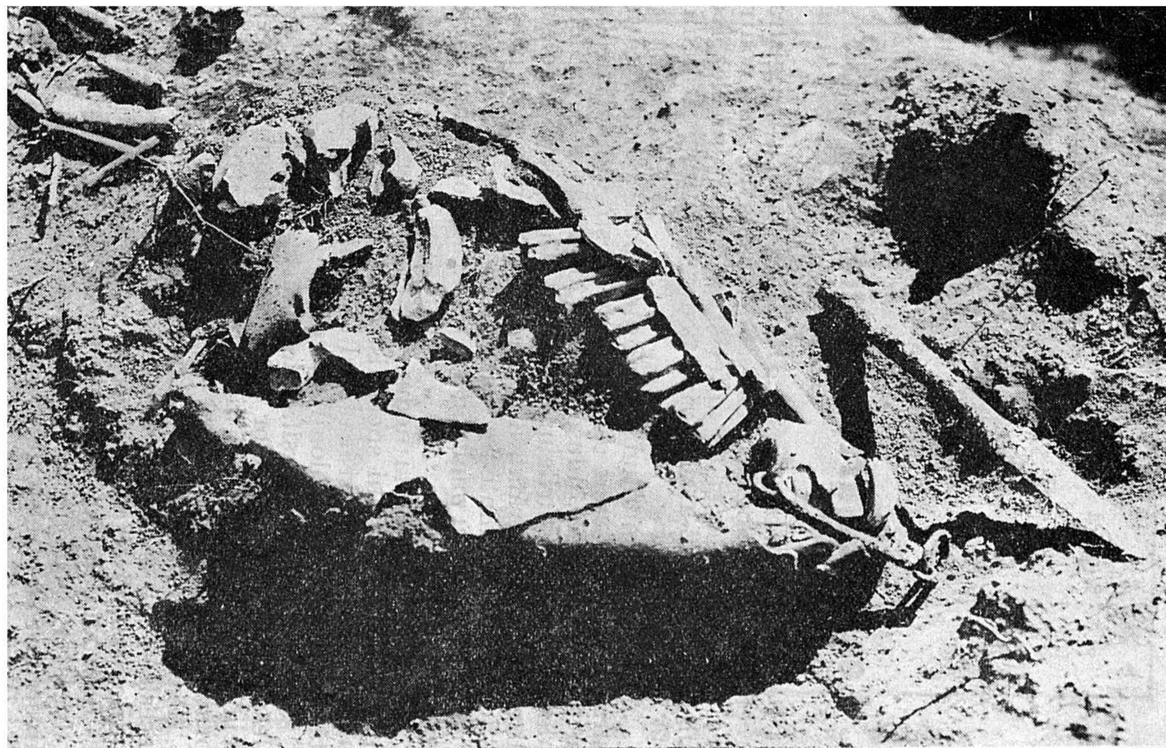
Rămăşiţele unei locuinţe în prima fază a săpăturilor
(Suprafaţa E. II)

www.dacoromanica.ro

Osămintele unui cal aflat cu zăbala în gură. Alături un vârf de lance

www.dacoromanica.ro

Detalii dela clişeul de pe pagina 14

www.dacoromanica.ro

Leagănul artei clasice grecești?

Pe când mă ocupam în „DIMINEAȚA“ cu înregistrarea cercetărilor arheologice dela Măgura-Jilavei, un confrate, care mi-e foarte drag de altfel și pe care-l apreciez foarte mult ca literat, mi-a găsit vină pentru prea marea atențiune dată cercetărilor.

Mai părea nemulțumit confratele pentru faptul că înregistrasem găsirea unor osăminte omenești, datând, probabil, din vremea romană, aduse evident în plină epocă a fierului judecând după resturile unor obiecte aflate lângă scheletul unui cal. Deși am arătat, după relațiunile ce ni s'au comunicat, că aceste osăminte nu mai pot aparține epocei de piatră — confratele nostru punea în seama mea o confuziune pe care n'am putut s'o fac.

In sfârșit, se arata nedumerit confratele pentru că am reprodus părerea unui specialist după care, prin aceste meleaguri, s'ar putea găsi leagănul culturii clasice grecești purtată mai departe de coloniile elenice.

Și asemăna, în sfârșit, atențiunea pe care am găsit cu cale s'o dau interesantelor săpături dela Măgura-Jilavei, cu aceia pe care colegii mei din reportajul ziarului, ar fi dat-o isprăvilor banditului Cocoș.

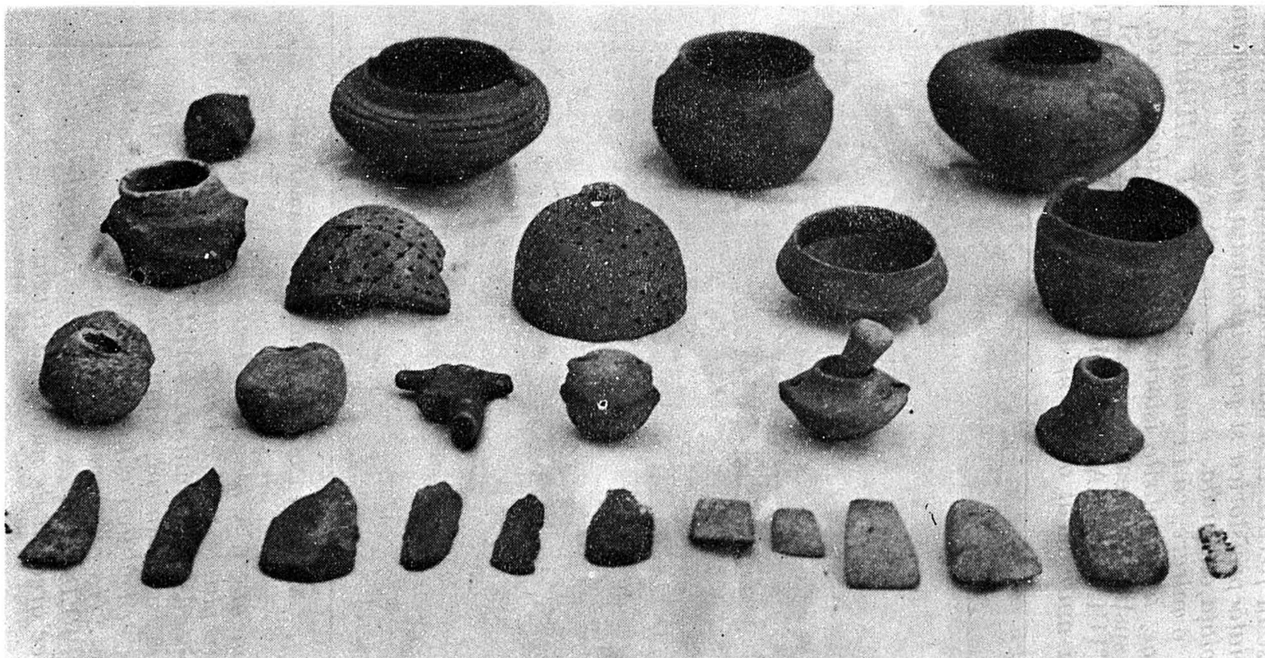
Pentru a reveni la chestiunea leagănului culturei clasice grecești — țin să precizez că afirmațiunea aparține d-lui I. Andrieșescu, directorul muzeului național de antichități.

Reproduc întreg pasagiul care se găsește tipărit în a sa lucrare *„Două lecțiuni inaugurare”* din seria lecțiunilor universitare de preistorie:

„Preistoria, lipsită fiind de isvoare scrise, își are isvoarele ei în pământ. Numai pe măsura cunoașterii acestora se poate și se va putea ști și la noi ce-a fost odată, cu garanție de autenticitate și conștiincioasă prezentare neprevenită.

Timpurile despre cari este vorba sunt reprezentate și în

www.dacoromanica.ro

Ceramică întreagă şi fragmentară Jos un şir de topoare de piatră şi silexuri

www.dacoromanica.ro

Europa noastră sud-estică printr'o nesfârşită serie de lucruri ce sporesc în fiecare zi şi cari, toate laolaltă, constituesc adevărata viaţă preistorică şi protoistorică a acestor regiuni bogate în viaţa culturală.

Nici o mirare, că în acest cuprins şi NU AIUREA, — se va ajunge, în timpurile istorice, la arta clasică greacă, care orice ar susţine vechea teorie „ex oriente lux", AICI, IŞI ARE INCEPUTUL ŞI CHIAR ANUME TERMENI PREGATITORI, *cari, mai mult decât orice influenţe orientale, mult mai pu-*

Vase, un capac şi ceramică ornamentată

ţin însemnate, o explică în tot ce are ales şi frumos, armonios şi simplitate, impresionat prin seninătate şi putere de expresie cu mijloace minime. FAPTELE EXISTĂ".

La acest fragment, semnat de un specialist în materie, m'am referit atunci când am comparat minunatele desenuri săpate în ceramica găsită la Măgura Jilavei — DEORIGINĂ VADIT PREISTORICĂ — cu etern splendidele motive ale artei clasice greceşti de mult mai târziu.

www.dacoromanica.ro

Şi legătura nu aparţine domeniului impresionismului pur şi cu atât mai mult fanteziei.

E istoriceşte stabilit, cum am mai arătat, că, încă din veacul al VII-lea înainte de Cristos, grecii din Milet au trimes colonişti pe malurile daco-scitice. Cele dintâi târguri însemnate ale lor au fost Historia şi Olbia aşezate la gurile Dunării şi la gura Niprului.

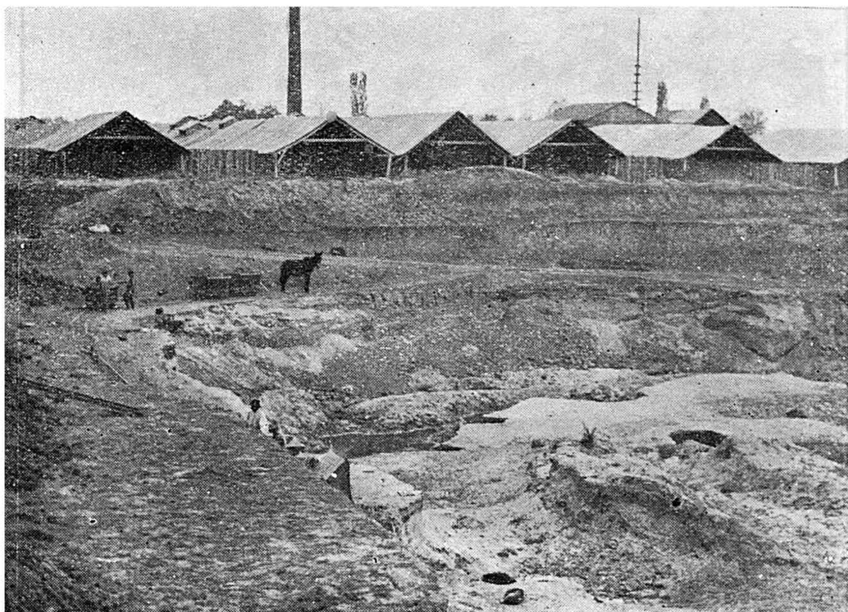
Cu mult înainte de Herodot începe, deci, istoria noastră cu aceste pătrunderi ale grecilor cari vor fi fost în contact cu acea populaţie din INTERIORUL TERITORIULUI, POPULAŢIE DESTUL DE DEASĂ INCĂ CU TREI MII DE ANI INAINTE DE HRISTOS FIINDCĂ RĂMĂŞIŢELE PREISTORICE SE GĂSESC MAI PRETUTINDENI ÎN ŢARA NOASTRĂ.

Colonizarea romană în tot cuprinsul sudestului european s'a putut altoi pe această temelie mai târziu geto-dacică.

Găsim acestea toate citind pe Tomaschek, Onciul, profesorul N. Iorga, Andrieşescu şi alţi oameni învăţaţi.

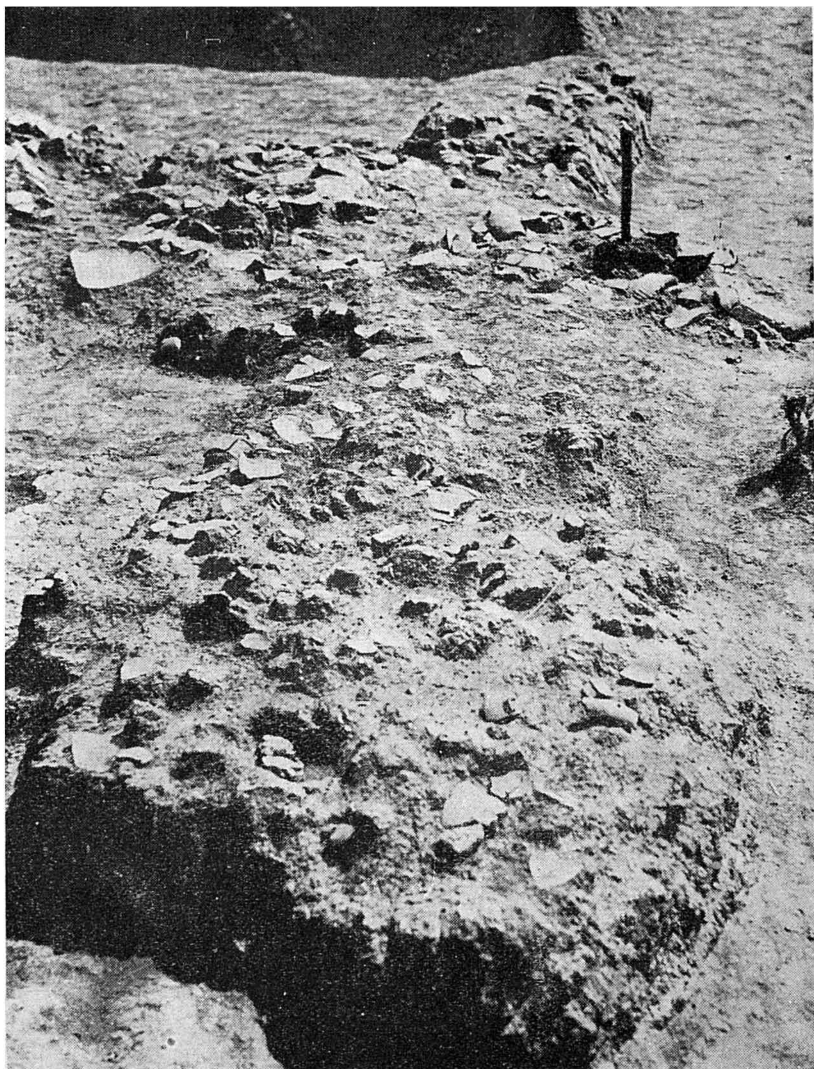
Le găsim citind, asistând la cercetări, învăţând.

Pe scurt: făcând reportaj.

O parte din staţiunea preistorică dela lacul Teiu

www.dacoromanica.ro

Un „in situ" de locuință
(Suprafața C. D.)

www.dacoromanica.ro

Omul preistoric n'a dispărut?

Evoluția civilizației supusă condițiunilor de vieață

Profesorul Ludovic Büchner, autorul faimoasei lucrări „Force et matière" (Forță și materie), spune următoarele:

„Ceiace deosebește, în plus, vârsta recentă de piatră de cele două vârste precedente, este că arta olarului, atât de însemnată pentru progresul omenirei, s'a perfecționat mai mult și că, în zăcămintele acestei epoci, se întâlnesc cioburi de vase de pământ lucrate cu mâna.

„Un progres nu mai puțin însemnat în civilizație se recunoaște în abundența oaselor aparținând speciilor deosebite sau domesticite precum și după semnele arătând că s'a început cultivarea pământului și creșterea vitelor. *Omul acestei epoci, mai apropiat trupește și intelectualicește de omul actual,* n'a fost numai vânător, dar într'o simțitoare măsură, și păstor și agricultor. A știut, mai târziu, e adevărat, să toarcă și să țese țesături grosolane, să clădească colibe și locuințe solide".

Și mai departe:

„Să mai remarcăm că această evoluție — (perfecțiunea gradată a lucrului armelor și instrumentelor prin adaptările cele mai variate a obiectelor la diferite scopuri ale păcii și războiului) — a cerut durate enorme de timp și că progresul a trebuit să fie cu atât mai lent cu cât omul era mai primitiv, mai lipsit de mijloace de acțiune, mai mizerabil. Câte mii de ani s'au putut înșira înainte de a se fi făcut trecerea dela epoca de piatră cea mai veche, la epoca de piatră mijlocie, înainte ca omul să fi isbutit să-și perfecționeze, să-și amelioreze forma topoarelor grosolane, primitive, de piatră, înainte de a fi învățat să-și adapteze materialele diverselor întrebuințări".

www.dacoromanica.ro

D. Chiriţă Vasilescu, preşedintele comisiunei interimare a sect. III, vizitând săpăturile

www.dacoromanica.ro

E cazul dela Măgura-Jilavei. Trăind cu două milenii înaintea erei creştine, făcând parte, poate, din civilizaţia preindoeuropeană, locuitorii aşezării bucureştene de mai târziu, vieţuiau în forma şi flora vremurilor de azi, duceau o viaţă sedentară, se adăposteau în colibe, se foloseau de arme şi ustensile variate făcute din piatră cioplită, lucrau osul şi cornul, gospodăriile erau aşezate la suprafaţa pământului.

Dacă, totuşi, trăiau într'o civilizaţie destul de înaintată, locuitorii de acum patru mii de ani ai Măgurei dela Jilava, erau atât de departe de acea civilizaţie egipteană care, sub Ménès, primul rege istoric al Egiptului, cu 5000 de ani înainte de era creştină, întreţinea o cultură destul de veche, aceia care a îngăduit ridicarea celor peste patruzeci piramide, o mie de ani de muncă, precum şi înălţarea statuelor vechi cu peste 4000 de ani înainte de Hristos. Acele statui descoperite acum vre-o 60 de ani de către savantul Mariette, cel care a găsit în morminte şi pe pereţii construcţiunilor tumulare ale epocii, picturi şi inscripţiuni, cari dovedesc că pe atunci exista o civilizaţie destul de înaintată în Egipt.

Şi, apoi, omul preistoric n'a dispărut.

Dacă civilizaţia de acum 4000 de ani dela Măgura-Jilavei — *şi, desigur, din foarte multe alte locuri cunoscute şi necunoscute pe întinsul ţării noastre* — era vădit inferioară celei egiptene de acum 7000 de ani — era însă, vădit superioară, aceleia a indienilor „Pau-Eutaw“ şi „Diggers“ despre cari vorbea călătorul Wagner şi cari trăiau nu înainte de Hristos, ci DUPĂ: **în 1800.**

„Aceşti indieni mănâncă — spune Wagner — în adăposturile lor neconstruite, şopârle crude fără altă pregătire de cât ruperea cozilor pe cari le socotesc — necomestibile. Figura lor, total lipsită de expresie, nu oferă nimic remarcabil afară de ochii fioroşi. Lăcomia lor n'are nimic omenesc în ea.

„Le-am dat — continuă călătorul Wagner — restul cărnii noastre de vită care era stricată. Şi-au exprimat mulţumirea printr'un grohăit care părea a fi scos de o turmă de porci.

Dar acei indieni — Apaşi — dintre Rio-Grande del Norte şi Rio-Colorado, despre cari vorbea la **1868,** Otto Schwitz, „oameni”, cari nu cunoşteau întrebuinţarea nici a unui obiect gospodăresc lucrat, cari n'aveau nici o idee a vârstei lor, care-şi arunca bolnavii şi morţii pe drumuri, care-şi jupuesc animalele de vii şi a căror voce guturală par'că nu reuşeşte să închege un cuvânt?

Sau acei locuitori ai Ţării de Foc din sudul Americei, pe

www.dacoromanica.ro

cari i-avăzut Ducele d'Argill la **1869** şi cari îşi ucideau şi îşi mâncau bătrânele preferându-le câinilor, locuitori cari umblau cu totul goi fiind lipsiţi de orice noţiune a binelui şi răului.

Faţă de această „omenire contimporană", nu-i aşa că populaţia preistorică din pământul Măgurei Jilavei, repre-

D. H. Trembilsky, membru în comisiunea interimară, şi ziariştii vizitând săpăturile

zintă un grad de civilizaţie vădit superioară? Şi nu-i aşa că totdeauna, totul a fost relativ, şi că nu pretutindeni omul actual excelează prin intelectualitate cum ar vrea să spue Büchner?

Arheologii, pentru cercetarea vremurilor ce-i interesează

www.dacoromanica.ro

trebue neapărat să sape țarinele Europei și să cerceteze adâncurile cavernelor? O călătorie în America de Sud sau în Australia n'ar rezolva toată problema?

Cred că nu. Omul n'a fost acelaș pretutindeni. Orice teo-

Fragmente de ceramică ornamentat

rie asupra omului am admite, afară de acea biblică, care rămâne vremurilor biblice, cert e că civilizația omului a prosperat sub influența climei, a condițiunilor terestre, a învecinării de celelalte centre de viață omenească, etc. Dacă omul preistoric care a trăit pe Măgura dela Jilava, n'ar fi avut vecinătatea apei, a argilei și nisipului (care i-a înlesnit ceramica și construirea locuințelor) a vitelor domestice, desigur.

www.dacoromanica.ro

că nu ne-ar fi lăsat urmele unei civilizaţii destul de înaintate. Probabil că, sălbaticul din Ţara de Foc nu va fi avut niciodată toate acestea. Miile de ani au trecut în vieaţa acelui ţinut fără să lase nici o urmă de progres.

Sălbatecul din Ţara de Foc merită să fie studiat pentru ceiace poate fi omul chiar în zilele noastre, rămăşiţele dela Măgura-Jilavei — şi de aiurea — pentru ceiace-a fost omul altă dată, în negura timpurilor.

Cronologia preistoriei
după MARCELLIN BOULE

Anii în. de Hr.	Europa apuseană	Europa răsăriteană Creta Asia-Mică	Egipt, Chaldea
	Fierul 900	Fierul	Fierul
1000		1100	1350 (intrarea fierului)
	Bronzul 2000	Bronzul	
2000	Arama 2500	2200	
	↑	Arama 3000	Bronzul
3000	Sfârşitul Neoliticului	↑	Apariţia Bronzului
4000	NEOLITICUL	NEOLITICUL	Arama
5000			↑ NEOLITICUL
6000			
7000	7500 ↓		
8000	Tranziţie dela Paleolitic la Neolitic		
9000	9000 ?		
10000?		↓	↓

www.dacoromanica.ro

Amplasamentul pe care se găseau osemintele calului. Vizita unei şcoli.

www.dacoromanica.ro

Raportul preliminar

asupra săpăturilor arheologice executate la „Măgura dela Jilava"

Inchei lucrarea de față cu raportul preliminar pe care l'a înmânat colegul Dinu V. Rosetti, consilier technic al municipiului, d-lui Dem. I. Dobrescu, președintele comisiunei interimare, asupra rezultatului săpăturilor arheologice executate la „Măgura dela Jilava":

Programul de lucru al Muzeului Municipal prevăzând și cercetarea așezămintelor omenești mai vechi din preajma Bucureștilor, în special a celor expuse a fi distruse de lucrări de pământ — s'a ales ca prim obiectiv *Măgura dela Jilava.*

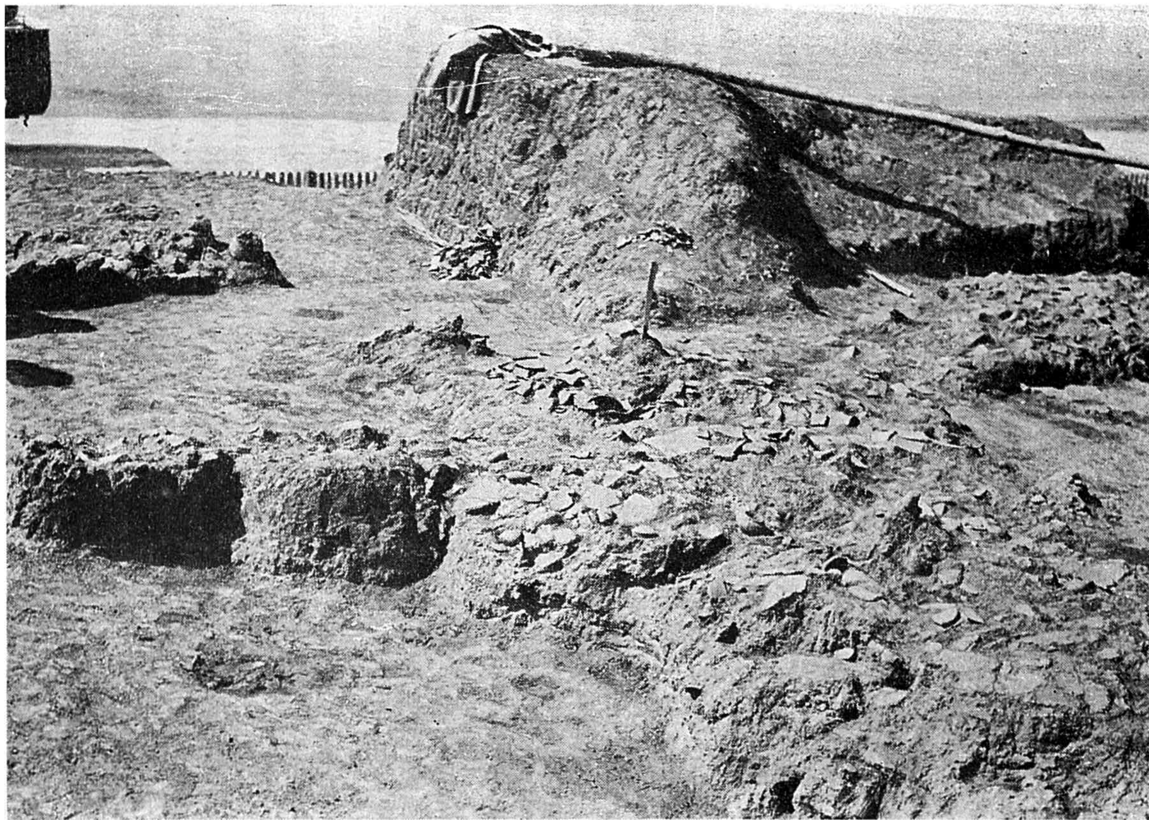
Stațiunea preistorică, situată dincolo de comuna Jilava, în partea stângă a drumului spre satul Sintești și ocupând o „măgură" din cuprinsul cărămidăriei d-lui Tancu Marinescu, e însemnată pe harta militară a cetății București ca întretăire a fortului Jilava, tip 3 cu bateria 13-14, observatorul No. 9.

Recunoscută ca stațiune preistorică în urma investigațiunilor întreprinse în jurul Capitalei, se simțea trebuința a fi cât de grabnic cercetată în mod rațional deoarece era amenințată a fi distrusă de suspomenita cărămidărie.

Săpături sistematice au început în ziua de 29 Iulie, dar au fost întrerupte în acciași zi din cauza unor neînțelegeri ivite cu proprietarul.

Intervenindu-se prin Muzeul Național de antichități la Comisiunea Monumentelor Istorice, exploatarea a fost obligată a îngădui săpăturile ce s'au reluat la 27 August și au durat neîntrerupt până la 17 Octombrie a. c.

www.dacoromanica.ro

Privire parţială asupra săpăturilor

www.dacoromanica.ro

Datorită săpăturilor intensive, s'a putut ajunge, deocamdată, la următoarele concluzii.

Staţiunea preistorică se compune dintr'un singur strat de cultură aparţinând, după materialul aflat, „culturei de tip Gumelniţa" şi anume în a doua ei fază, de dată mai recentă — Gumelniţa B.

Planul săpăturilor a fost astfel întocmit ca pe lângă salvarea materialului important din punct de vedere muzeistic, să se poată urmări şi alte probleme de interes ştiinţific.

Locuinţele au fost distruse de un puternic incendiu şi apar sub aspectul unor grămezi alcătuite din pereţi prăbuşiţi şi fragmente ceramice. Se remarcă, printre dărămături, vatra de pământ bătut şi feţuit.

Pereţii au fost făcuţi din chirpic (pământ amestecat cu pae), chirpic asemănător unor turte de pământ întrebuinţate drept cărămidă. Această observaţiune e nouă şi se sprijină pe lipsa obişnuitelor întipărituri a nuelelor).

Locuinţele au avut, aproximativ, o formă rectangulară. Măsurătorile luate pe teren, urmele de pardosea cât şi două modele de casă, aflate în miniatură şi slujind drept ornament unor capace de vas, vor îngădui, dacă ne vom baza şi pe alte analogii, o reconstituire pe cât posibil verosimilă.

CERAMICA alcătueşte, ca mai totdeauna, partea principală a inventarului. S'au putut culege o sumedenie de case întregi, reprezentând aproape întreaga gamă a formelor uzitate în această cultură.

Procedându-se şi la strângera fragmentelor, s'a deschis posibilitatea de a le întregi în cea mai mare parte.

Vasele sunt lucrate fără întrebuinţarea roatei. Pasta e puţin îngrijită prezentând o culoare cărămizie, uneori neagră sau cenuşie. Acest aspect actual al pastei e fortuit. Culoarea originară a fost portocalie ori neagră şi cu lustru, după cum mărturisesc vasele şi fragmentele ferite de incendiu şi de condiţiunile nefavorabile ale solului.

Pasta a fost mai totdeauna acoperită de culoare (ocru) şi lustruită; uneori vopsită cu alb şi nu de puţine ori acest fond a fost menit să slujească drept ornament.

ORNAMENTUL. Stilul ornamental în parte *tectonic* (se adapta formei vasului). Complicate motive spirale alternează cu motive rectiliniare.

Din punct de vedere technic, se compune din linii incizate, excizii, caneluri, aplicaţiuni plastice; oscilând între cea mai simplă întipărire a unghiei şi complicate compoziţii spiralice, incizate, picate sau grafitate.

Inventarul ceramic mai e completat de strecurători, a-

www.dacoromanica.ro

fundătoare de plasă sau greutăţi pentru războiul de ţesut, discuri de pământ găurite, o aşa numită „cădelniţă”, mesuţe de cult şi figurine fragmentare-idoli.

DE OS: undrele, un idol, un pandantiv, dălţi, discuri găurite, plăci protectoare (pentru arcaşi) şi un arşic găurit.

DE CORN (de cervideu): un pumnal.

DE SILEX (cremene): numeroase lame. Au slujit drept cuţite răzătoare (pentru piei); nuclee, percutoare şi topoare.

DE PIATRA: râşniţi pentru zdrobitul grânelor şi malaxarea culorii, dălţi şi toporaşe lustruite, din care unul are capătul opus tăişului ascuţit. S'au mai aflat fragmente de ciocane cu gaura transversală şi un frumos ciocan-topor remarcabil ca perfecţiune de lucru.

DE CUPRU: o undrea, un obiect, a cărui întrebuinţare nu este încă precisă — şi un cercel.

Cultura

Cultura dela Măgura-Jilavei îşi găseşte analogii perfecte la Cernavoda, Gumelniţa, Căscioarele, Sultana şi Glina II.

E o cultură înrudită cu aceia a ceramicei pictate dela Ariuşd (Ardeal), Cucuteni (Moldova).

In stadiul actual al cercetărilor, o găsim răspândită în câmpia munteană pe malurile râurilor Argeş, Dâmboviţa, Sabar şi Dunărea de jos. O regăsim în Bulgaria până la Filipopoli.

Este una din cele mai vechi culturi ale noastre şi aparţine, cronologiceşte, vârstei mai nouă a pietrei lustruite.

Prezenţa metalului — arama — se explică, probabil, prin import.

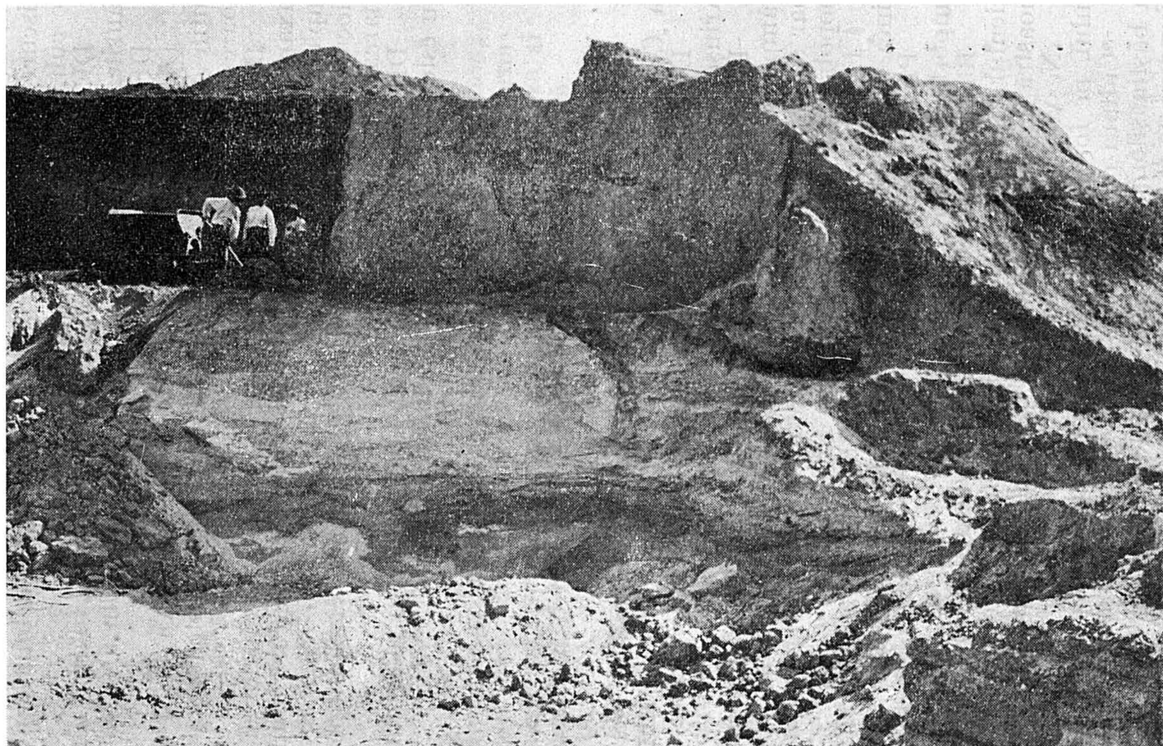
Rămâne de stabilit din ce mare centru de cultură din orientul apropiat ne-a venit acest metal şi dacă preistoria noastră a îmbrăţişat metalul înaintea celei apusene.

Ne vom sprijini în cercetările noastre pe analiza metalului, pe forma obiectelor şi analogiile pe cari le prezintă.

Cultura dela Măgura-Jilavei este preindoeuropeană, deci a băştinaşilor, spre deosebire de culturile dela lacul Tei şi Fundeni ce par a reprezenta la noi cele dintâi valuri ale imigraţiunei indoeuropene.

Cultura dela Jilava şi-a găsit sfârşitul într'un incendiu fapt remarcat şi de alţi cercetători în aşezăminte similare.

www.dacoromanica.ro

Secţiunea verticală a staţiunei

www.dacoromanica.ro

Aceasta, cât şi bogăţia materialului aflat în aceste staţiuni pledează împotriva unei emigrări de bună voe. Se pare că ne aflăm în faţa unei invazii care a distrus culturile autohtone şi dacă ţinem seama şi de suprapunerea imediată a elementelor din cultura Teiu peste ruinele rămase din incendiu — cum s'a putut constata la Glina — ipoteza nu pare lipsită de temei.

Atât din inventarul aflat la Jilava, cât şi din observaţiunile făcute pe teren — până la o mai amănunţită cercetare a materialului, se poate, cel mult, spune:

Ne aflăm în faţa unei populaţiuni indigene, trăind organizată viaţa de trib statornic într'o lume asemănătoare şi răspândită pe o mare întindere, bucurându-se de o cultură ce a durat vreme destul de îndelungată, îndeletnicindu-se cu vânatul, creşterea vitelor, pescuitul, agricultura, folosindu-se de ţesătorie fiind înzestrată cu frumoase însuşiri artistice şi având poate şi întinse legături comerciale.

Aceasta ne-o mărturisesc: complexul de locuinţe, cele două faze de cultură — Gumelniţa A şi Gumelniţa B, staţiunile similare din stânga şi dreapta Dunării, rămăşiţele faunei, afundătoarele de plasă, râşniţele pentru zdrobitul cerealelor cât şi grânele găsite în alte aşezăminte, greutăţile pentru războiul de ţesut, ornamentaţiunea vaselor mici, obiectele de lux cu un vădit caracter de import.

O tratare mai documentare a materialului cât şi concluziile generale, va urma după o cercetare amănunţită a materialului.

Staţiunea preistorică dela Măgura-Jilavei a fost folosită şi în vremuri mai târzii, ca necropolă.

In săpături s'au aflat două morminte ce par a aparţine, ca timp, după inventarul funerar epocei imperiale romane.

Scheletele erau orientate cu capul spre N. E. culcate pe spate, având braţele întinse dealungul trupului. In dreptul craniului un văscior de pământ ars, lucrat cu mâna. La picioare, un vas mai mare lucrat cu roata.

S'au mai găsit şi osămintele unui cal având în gură o zăbală de fier, alături un vârf de lance. Oseminte omeneşti n'au putut fi găsite în preajma acelui schelet.

Cercetând cu minuţiozitate împrejurimile staţiunei, s'a aflat, în imediată apropiere, urmele unei aşezări mai târzii datând din epoca imperială romană.

Cercetări viitoare vor avea menirea să adaoge noui verigi la lanţul ce leagă preistoria cu începuturile istoriei.

18/X/929.

www.dacoromanica.ro

Vedere parţială a staţiunei preistorice Ciurel, servind drept fortificaţie naturală

www.dacoromanica.ro